

Aleg. 41.

SPRAWOZDANIE

Wydziału krajowego w sprawie ustanowienia w okręgu c. k. Starostwa w Brzesku czwartego c. k. Sądu powiatowego.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. sty znia 1887 r., tudzież wskutek wezwania c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 11. lipca 1888 L. 11.853 przedłożyliśmy na ostatniej sesji sejmowej sprawozdanie nasze do L. W. kr. 55.662 z wnioskiem o utworzenie nowego c. k. sądu powiatowego w terytorium c. k. starostwa w Brzesku z siedzibą w mieście Czehowie.

Sprawozdanie to jednak nie weszło na porządek dzienny obrad Wys. Sejmu, a że w ciągu tego czasu, badania nasze tej sprawy dotyczące, tudzież nowo wniesione petyeje interesowanych gmin, przedstawiają stan rzeczy w innym kierunku, niż wypadły nasze wnioski w sprawozdaniu zeszlórocznem, dlatego mamy zaszczyt obecnie ponowić nasze przedłożenie.

Sprawa utworzenia czwartego sądu powiatowego w granicach c. k. starostwa Brzeskiego agituje się już od r. 1874, gdy 21 gmin powiatu sądowego w Wojniezu i sąsiednich powiatów w Tuchowie i Tarnowie, leżących po prawej stronie rzeki Dunajca w starostwie Brzeskiem, wniosły podanie do Wydziału krajowego o poparcie sprawy otwarcia nowego c. k. sądu powiatowego z siedzibą w Zakliczynie.

Ponieważ sprawa regulacyi terytorjów w kraju naszym uchwałą z d. 29. maja 1875 r. przeprowadzoną została z pominięciem żądań podających, przeto Wys. Sejm uchwałą z d. 28. sierpnia 1877 r. dodatkowo potrzebę utworzenia nowego c. k. sądu powiatowego w Zakliczynie uznał i opinię tę c. k. Rządowi późniejszymi uchwałami z d. 21. października 1881 i z d. 19. grudnia 1887 r. ponowił.

Podług powyższych uchwał miały wejść zgodnie z ich życzeniami do składu okręgu sądowego w Zakliczynie następujące gminy: 1) Wróblowice, 2) Janowice z przyległościami Gerowa i Podbrzeże, 3) Lusławice, 4) Faciszowa, 5) Kończyska, 6) Bieśnik, 7) Słona, 8) Zdonia, 9) Stroże, 10) Wola Strozńska, 11) Wesołów, 12) Zakliczyn, 13) Olszowa, 14) Pa-leśnica, 15) Borowa, 16) Dzierzawiny, 17) Ruda, 18) Filipowice, 19) Piaski Drużków, wszystkie mieszczące się dotąd w okręgu sądu powiatowego Wojnickiego, oraz z sądn powiatowego w Tuchowie 20) Brzozowa, a z sądu w Tarnowie 21) Siemiechów.

W ciągu tego czasu c. k. Ministerstwo sprawiedliwości żądań kreowania nowego sądu w Zakliczynie nie uwzględniło, jak świadczy pismo z d. 11. grudnia 1887 (L. W. 62.531).

Dopiero gdy miasto Czehów rozpoczęło starania o uzyskanie dla siebie siedziby nowego sądu powiatowego, Wys. Sejm uchwałą z d. 20. stycznia 1887, polecił nam porozumieć się z c. k.

Sądem wyższym w Krakowie i w razie uznania potrzeby kreowania nowego c. k. sądu w Czehowie, przedłożył odpowiednie sprawozdanie.

Ponieważ pomieniony c. k. Sąd wyższy odezwą z d. 26. maja 1887 (L. W. 27.935) na wezwanie nasze oświadczył, że mimo poprzedniej w r. 1882 odmowy ze strony c. k. Ministerstwa sprawiedliwości w sprawie utworzenia sądu w Zakliczynie, sprawa ta na nowo została tam podjęta, pod dniem 3. czerwca 1887 (L. W. 27.935) odnieśliśmy się do tegoż c. k. Ministerstwa z prośbą o wyjaśnienie położenia rzeczy.

I oto skutkiem tej odezwy jest pismo c. k. Ministerstwa z d. 11. lipca 1888 z wezwaniem o przedłożenie na nowo tej sprawy Wys. Sejmowi.

Z dołączonych do pisma tego alegatów, mianowicie przedłożenia Prezydium c. k. Sądu wyższego w Krakowie nabraliśmy przekonania że tu rozechodzi się albo o utworzenie dwóch nowych c. k. sądów powiatowych w terytorjum starostwa Brzeskiego z siedzibami w Zakliczynie i Czehowie lub tylko jednego z siedzibą w Zakliczynie.

Propozycya ta c. k. Sądu wyższego w Krakowie obejmuje szczegółowy skład każdego z ewentualnych dwóch sądów, lecz nie ogranicza się na podziale istniejących dotąd sądów w Brzesku i Wojniczu, lecz stawia kombinacye przydzielenia do jednego lub drugiego nowego okręgu jeszcze innych gmin, leżących w sąsiednich powiatach sądowych Tuchowskim, Tarnowskim i Nowo-Sądeckim, co naturalnie musiałoby za sobą pociągnąć zmianę okręgów politycznych trzech starostw Brzeskiego, Tarnowskiego i Nowo-Sandeckiego.

Wydział krajowy przy ocenianiu tego rodzaju żądań kreowania nowych sądów przede wszystkim uwzględniał życzenia i potrzeby mieszkańców danej okolicy, a nie życzenia samych miast, pragnących posiadać siedzibę sądu, dlatego i w tym wypadku wezwaliśmy Rady powiatowe w Brzesku, Tarnowie i Nowym Sączu o zbadanie tej sprawy na miejscu przez zasiągnięcie wiadomości o życzeniach odnośnych gmin i obszarów dworskich i o udzielenie swej opinii.

Otóż rezultat badań w tym przedmiocie mamy zaszczyt przedłożyć:

Dzisiejszy okręg starostwa Brzeskiego obejmuje trzy sądy powiatowe:

1. Radłowski, zajmujący całą północną część starostwa z ludnością	21.363
2. Brzeski z ludnością	39.199
3. Wojnicki	23.814

z których dwa ostatnie topograficznie zajmują podłużne, obok siebie leżące pasy z północy na południe do granicy starostwa Nowo-Sandeckiego.

I Zakliczyn i Czehów leżą w południowej stronie okręgów sądowych Wojnickiego i Brzeskiego; Zakliczyn o 14 kilometrów od Wojnicza, zaś Czehów o 27.3 klm. od Brzeska.

Między granicami tych dwóch okręgów sądowych płynie rzeka Dunajec, nad którą leży miasto Czehów, a powyżej skręca się na wschód ku Zakliczynowi i przecina w poprzek powiat sądowy Wojnicki; utworzenie zatem w południowej części starostwa Brzeskiego jednego czy dwóch sądów bez przekraczania granic po za rzekę Dunajec staje się trudnem.

W pierwotnej petycji gmin tej okolicy, wniesionej w r. 1874 o utworzenie sądu w Zakliczynie, którą uchwała Wys. Sejmu z dnia 28. sierpnia 1877 uwzględniła, chodziło tylko o te miejscowości, które na południe od Wojnicza leżą po za Dunajcem, a do nich przyłączone być miały tylko dwie gminy ze starostwa Tarnowskiego tj. Brzozowa i Siemiechów. Obecnie sprawa ta inaczej się przedstawia, albowiem z liczby owych gmin petycyonujących w r. 1874 i w okręgu sądu powiatowego w Wojniczu leżących, dwie gminy Janowice i Wróblowice liczące 1826 ludności na mocy rozporządzenia c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z d. 16. czerwca 1880 r. (Nr. 24 Dz. u. k.) wydzielone zostały z okręgu sądu powiatowego w Wojniczu i starostwa Brzeskiego, a przydzielone do okręgu sądu delegowanego miejskiego i starostwa w Tarnowie a to w myśl uchwały Sejmowej z d. 29 maja 1875.

Wskutek tej zmiany granic i zmiany życzeń innych gmin, dawniej pragnących utworzenia nowego sądu pow. w Zakliczynie podług zebranych wiadomości przez odnośne Wydziały

Rad powiatowych, oświadczyły się za przynależnością swoją na wypadek zaprowadzenia nowych sądów pow. w Zakliczynie czy Czehowie następujące gminy:

A) Do Zakliczyna:		B) Do Czehowa:	
1. Bieśnik z ludnością	217	1. Czehów z ludnością	1550
2. Borowa	370	2. Tymowa	1080
3. Dzierzawiny	230	3. Charzewice	418
4. Kończyska	343	4. Lewniowa	513
5. Lusławice	481	5. Tworkowa	650
6. Olszowa	423	6. Jurków	593
7. Paleśnica	373	7. Wytrzyśka	262
8. Słona	412	8. Będzieszyna	221
9. Stróże	251	9. Wojakowa	739
10. Wola stróżska	531	10. Druszków pusty i Grabie	230
11. Wesołów	688	11. Porąbka Iwkowska	173
12. Zakliczyn	1230	12. Iwkowa	2138
13. Zdunia	430	13. Połom mały	190
14. Faciszowa	423	14. Kąty	294
15. Faliszewice	304	15. Dobrociesz	541
16. Roztoka	189	16. Filipowice	529
17. Zawada lanek.	258	16. Piaski Druszkowskie	476
18. Gwoździec	653	18. Złota	823
19. Charzewice	418	19. Ruda kameralna	594
(te ostatnie oświadczyły się i za Czehowem),		Razem	12014
20. Biskupice z Domosławicami	406		
Razem	8630		

Co się tyczy gmin z sąsiednich starostw Tarnowskiego i Nowosądeckiego, które c. k. Sąd wyższy proponuje przyłączyć do jednego lub drugiego utworzyć się mającego sądu pow. w Zakliczynie lub Czehowie, te bezwarunkowo nie życzą sobie zmiany nie tyle przynależności do innych okręgów sądów powiatowych, ile do okręgu c. k. starostwa Brzeskiego, do którego w myśl ustawy z dnia 19 maja 1868 r. (nr. 44 Dz. u. p.) razem z ewentualnym okręgiem sądu w Zakliczynie lub Czehowie musiałyby się przyłączyć. W uchwałach rad gminnych przytaczają one, że miasta Nowy Sącz i Tarnów pod każdym względem są dla nich wygodniejszym punktem na siedzibę władz powiatowych, aniżeli Brzesko, tembardziej, że i sądy kolegialne mają w miejscu, a przynależąc do starostwa brzeskiego, musiałyby się udawać do sądu krajowego w Krakowie. - - Wobec takiego położenia, usprawiedliwiającego ich protesty, nie pozostawałoby nic innego, jak okręg nowego sądu powiatowego w południowej stronie starostwa Brzeskiego utworzyć przez dołączenie pewnych gmin z okręgów sądów powiatowych w Brzesku i Wojniczu. Lecz i tu napotykaemy na ważną przeszkodę, jaką jest życzenie tych gmin, któreśmy powyżej wykazali.

Dwadzieścia gmin, pragnących utworzenia nowego sądu w Zakliczynie obejmuje ludności 8630, a cyfra ta w żadnym razie przy tutejszych stosunkach ekonomicznych nie daje dostatecznego zajęcia dla personelu urzędniczego sądu powiatowego w minimalnym i koniecznym rozmiarze.

Toż samo da się powiedzieć o cyfrze zaludnienia gmin, wynoszącej 12014 osób, które pragną utworzenia nowego c. k. sądu z siedzibą w Czehowie. W dotychczasowej praktyce naszej przyjmowaliśmy dla sądów powiatowych w Galicyi najmniejszą liczbę mieszkańców 15000

i sądów z niższą cyfrą zaludnienia dotąd nie posiadamy. W kierunku przyłączenia do przyszłego okręgu sądu w Czehowie kilku najbliższych gmin, jak Borowa, Dzierzawiny, Olszowa, Paleśnica, Stróże i Wola strózska, czyniliśmy starania, lecz na propozycję naszą pomienione gminy, jak świadczy sprawozdanie Wydziału Rady powiatowej w Brzesku z dnia 14 maja 1889 (LW. 21503), odpowiedziały odmownie, oświadczając, iż wolą, jak dotąd, przynależć do okręgu sądowego w Wojniczu.

Sytuacja zatem w sprawie kreowania nowego sądu powiatowego w tamtejszej okolicy wobec uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. sierpnia 1887 r. wydaje się obecnie dość trudną, z powodu zmienionych stosunków miejscowych od r. 1874, w którym wpłynęła pierwsza petycja z żądaniem zaprowadzenia tam sądu. — Aspiracje miast Zakliczyna i Czehowa do posiadania siedziby sądu mogą być usprawiedliwione, lecz z drugiej strony niepodobna dla specjalnej ich dogodności tworzyć okręgi sądowe i przyłączać doń gminy wbrew ich życzeniom, interesom i potrzebom. Otóż, uwzględniając te wszystkie okoliczności i stosunki, Wydział krajowy nabył przekonania, że istotne interesa większości mieszkańców południowej części starostwa Brzeskiego nie wymagają na teraz tworzenia tam nowego okręgu sądu powiatowego i że sprawę tę wypada odłożyć do czasu, gdy stosunki ukształtują się w sposób odpowiedniejszy do potrzeb miejscowych i warunków, przy tego rodzaju kreowaniu nowych sądów powiatowych wymaganych. — Z tego powodu wnosimy:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 r. (nr. 59 Dz. u. p.) oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż cofając uchwały swe z dnia 28. sierpnia 1877, z dnia 21. października 1881 i z dnia 19. grudnia 1887, na teraz nie uznaje koniecznej potrzeby tworzenia w obrębie c. k. starostwa Brzeskiego czwartego c. k. sądu powiatowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 20. września 1889.

Marszałek krajowy:

Tarnowski wł. r.

Sprawozdawca:

Teofil Bereźnicki wł. r.

członek Wydziału kraj.